

enter.

PŪTĒRE s'ha conservat en la major part de les llengües romàniques: pertot des del romanès *puți* fins al sard, el fr. *puer*, oc. *pudir*, it. *putire* («*pute* la terra che questo riceve», Dante, *Inf.*, cita de Boccaccio, supra, i encara usat literàriament); no l'han perdut més que el castellà i el portuguès (reemplaçant-lo per *feder*, i el trontollant cast. *heder*). Avui resta en tots els parlars catalans (amb variant *púde(r)* en alguna part del ross.): des dels Pirineus fins al P. Val. (Escrig 1851 etc.) i a totes les Illes (infra, fins Eiv. «*pudí*: heder», PzCabr.). No mereixen doncs encoratjament ni aprovació la gent ciutadana que tendeix a negligir aquest verb abusant de la pobra perifrasa *fer pudor*.

DERIV.: *Pudent*, l'ús del qual es mostra robust en tots els medis [Llull]: «*peixes pudentz* ni corromputz» ross., 1298 (*InvLC*). «Qui pren muller que no sap què serà / ell mateix se posa a risc de matar / ... Què faràs —diu ell— si la prens tal que serà, com a sepulcre daurat, defora bell e de dins tot *pudent?*», 20 Eiximenis (*Dones*, cap. 28, *EntreDL* 1, 197). I sovint en les accs. translàtiques: «--- porten d'estiu guans en les mans, per tenir-les pus delicades, la cal cosa és a Déu fort *pudent*; e-s nodrexen alguna unglà longa ---», id., cap. 24 (ib., p. 179). «SUZIEDATS: cosa podrida --- 25 *pudor*: faetor, putor e tetror; cosa *pudent*: faetidus, putidus, teter; *pudir*: faetere, putere; fer-se *pudent*: putesco; cosa poc *pudent* ---», *OPou* (*TbPu.*, 232).

«En l'espona del llit, mig penjant defora, romanía en desmaiat desordre un enrenou de carns i de robes profanades: del seu damunt es llevava Silèn, *pudent* imatge de boc, afrosament descordat, empeltreït...», Coromines (*Silèn*, § 20, p. 257). Substantivat: *pudent* «mata que fa flaire» (espècie de terebint, afí de l'évol i el saüquer però diferent) Cerdanya (Er, 1959; en les seves bagues hi ha el paratge anomenat *Els Pudents*, cap a Corrubí, on abunden). D'altres en diuen *herba pudenta*. D'altra banda, en el Segre Mitjà anomenen *pudéns*, un *pudent*, una espècie d'insecte que es posa sovint en els évols (Les Anoves, 1957). *Pudentina*. *Pudentor*. *Empudentir* [Lacav.]; *empudentiment* [id.]; *desempudentir*.

Pudor [Llull], del ll. PŪTOR, -ŌRIS, id., conservat també en oc. *pudor*, roms. *putoare*, i en dialectes italians i francesos (només cast. dial. ant. *pudir*, *pudor*, i alguna altra resta, *DECH* IV, nota 3). «Locs qui són immondes, hon sta putrefacció e *pudor*», «Déus ha donat odorar en hom per ço que --- hom tema a sofrir fer les *pudors* que seran en infern, de sofre e de moltes coses mal olents: car en infern *pudiran* tots los corsos dels hòmens, e *pudirà* lur alè, e lurs membres *pudiran*»; «un hom havia muller qui's tenyia e-s --- posava en sa cara tals colors, que *pudien*, les quals son marit sentia --- e son marit, con sentia en la cara les *pudors* de les colors, havia opinió que sa muller adobàs sa cara per ço que a algun hom, ab qui peccàs, aparegués bella --- e havia de aquella *pudor* desplaer», «--- quant més desplaer en odorar la infernal *pudor*»; «en volentat li venc que entràs en una latrina que era en aquell verger, en la qual sentí molt 60

gran *pudor*», *Merav.* (*NCL* III, 76.12, 24, 77.1, 26, 27).

«Elles, coneixents llurs defalliments --- per haver especialment la cara luent e clara, no curants que --- en perden les dents e *puden* fortment, sinó que les aigües, perfums, algàlia, ambre e coses aromàtiques, que porten, suplexen llur *pudor*, pinten-se ab innumerables unguents e colors», BMetge (*Somni* III, *NCL*, 107.27). «--- *Pudor* en lo nas» (Joan Escrivà, 19). També afectat pels usos figurats: eiv. «*pudó*: hedor, mal humor» (PzCabr.). *Pudorada*. *Pudícia* 'fetor' mall. (*DAG*).

Pudós (sobretot toponímic). *Pudegós*. *Púdols* 'planta fètida que té com a fruit uns grans negres, recorda una mica l'avellaner però és més semblant als évols', «fa uns poms molt bonics» pall. (Tor, Arcu, Farrera, 1932-3), ribag. (Roda, 1957), però també a les Garrigues (Els Torms, 1936), *pudoler* en el Segre Mitjà (Alinyà, 1957): resulta sens dubte de (FRUTEX) PŪTĪDUS 'arbust pudent', passant per **púdey(s)*, consonantitzat en *púdels*, que en efecte és encara la forma usada en el Ribag. SO. (on la -l ja no és velar, i per tant s'hi conserva la e sense velaritzar, com en *nível*, 2 *-ível*), com a Jusseu (aquí 'donzell', 1965); degué haver-hi també una forma fronterera *púdió*, d'on potser, com a variant de compromís, *púdiol* que Masclans hauria recollit (*AlcM*) allí prop a Alfarràs (o err. per *pudiol* o *púdol*?) *Putio* nom d'un arbust a Alquézar (Arnal Caveró). Amb una ó alterada (per alguna contaminació segurament), *pódu tópat* 'servera' a Capcir 30 («sorbier» Formiguera, 1960).

El ll. PUTIDUS es conservà també en oc. i fr. ant. *put* (amb el NL nostre *La Puda*, de FONTEM o AQUAM PŪT(1)DAM), logud. *púdidu*, i un rar cast. ant. *pudio*; el femení en català mateix pogué restar *púdea*, i després *púdia*, conservat com a nom de lloc, la Font *Púdia* en el Cardener. D'aquí *púdega*, planta boscana, a la Vall de Boí, llenyosa, ja més aviat arbre que arbust, fa pudor (Boí, 1971): «és com un matoll gros, que n'hi ha bastant a l'Orquera d'Aiguéstortes» (Boí, 1972); en forma derivada recullo *pudígra* nom d'un arbust a les muntanyes de Benasc (1965), *pudiguera* *AlcM* a Boí. D'aquí també es pot haver derivat *empudeir* (infra). L'adjectiu cultista *pútid* és molt poc usat en català [*DFA*].

+*Pudolenc* ant. 'pudent': «ni femoràs ni alcun loc *pudolenc* --- vesins no-n pusquen aver pudor» ross., 1352 (*InvLC*), a Andorra 'Rhamnus alpina' (*AlcM*), degué ser originàriament *pudolent*, oc. ant. *pudolen(t)* «puant», sigui un compost PUT-OLENTEM o més aviat un derivat *PUTULENTUS, o cosa semblant, dins la sèrie dels *famolenc* < *famolent* < FAMINENTUS (cast. *hambriento*, port. *faminto*), *sangonent*, cast. *friolento* etc.: l'it. *puzzolente* [2.ª meitat S. XIII], que sembla *PUTOLENTEM.

No està documentat un *PŪTĪCĪNUS, -ĪNA, però cal suposar-lo com a formació paral·lela a MORTICĪNUS (*mortéi*, cast. *mortezino*), MURICĪNUS (cast. *murezno*, veg. aquí MUR), *rodezno*, *osezno*, *lobezno*, *torrezno* etc., veg. encara el que dic de *albeïna* i *salvatgina*. D'aquí podem admetre que sortiria l'eiv. «*pudesina*: